

Evropski parlament
Rue Wiertz 60
B-1047 Bruselj
T +32 2 284 2111
F +32 2 230 6664
www.socialistgroup.eu

Neuspeh finančnega trga

Čas za prenovu in preoblikovanje, čas, da politika dokaže svojo vrednost

Srečanje v Manchestru, ki je imel osrednjo vlogo tako pri razvoju kapitalističnega sistema kot tudi pri nastanku organiziranega delavskega razreda, je simbolično in primerno, da skupina socialdemokratov Evropskega parlamenta danes sprejme niz načel, ki bodo vodila daljnosežne reforme, potrebne v gospodarskem in finančnem sistemu po katastrofalnem neuspehu roparskega finančnega kapitalizma zadnjih let. Pet načel, navedenih v nadaljnjem besedilu, temelji na deklaraciji, ki so jo 5. novembra 2008 sprejeli premieri in vodje strank iz vrst evropskih socialistov in socialdemokratov pod predsedstvom predsednika PES Poula Nyrup Rasmussena.

1. Rešilni pasovi niso samo za bančnike

- **Sedaj je vsem jasno:** včasih trg predstavlja težavo, vlada pa rešitev.
- Pred nekaj tedni je spektakularen neuspeh naših finančnih trgov privedel Evropo in svet na rob gospodarske katastrofe. Usklajeno posredovanje vlad v Evropi in drugod je v zadnjem hipu rešilo finančni sektor pred zlomom. Sedaj morajo naši voditelji storiti enako za preostale ljudi.
- Soočamo se z najglobljo gospodarsko krizo v zadnjih 80 letih. In sredi te krize je čas, da preizkusimo vrednost naših institucij, vrednost demokratične vlade, vrednost Evrope – so naši voditelji kos izzivu? Bodo sodelovali ter zaščitili delovna mesta in blaginjo? Če jim bo uspelo, ne bodo vzpostavili zgolj gospodarske obnove, temveč tudi boljše in stabilnejše gospodarsko upravljanje, bolj zdravo demokracijo in naprednejšo družbo.
- Kjer so bili trgi neuspešni, lahko samo močno in usklajeno vladno ukrepanje povrne zaupanje, napolni knjige naročil ter okrepi povpraševanje tako gospodarstva kot tudi potrošnikov. Evropske vlade morajo povečati javno porabo, spodbujati podjetništvo ter olajšati ustanavljanje in rast malih in srednjih podjetij. Bolj ko bodo ta ukrepanja usklajena, bolj bodo učinkovita.
- Da bi se vse to zgodilo, obstajajo štirje ključni ukrepi, ki jih Evropska unija lahko hitro izvede:
 1. določi stopnjo potrebnih spodbud po vsej Evropi za vzpostavitev okvira za ukrepanje držav članic – in vztraja, da morajo vse države članice prispevati k paketu obnove v obsegu, ki jim ga dopuščajo njihovi fiskalni položaji;
 2. zagotovi podporo državam članicam, ki se soočajo s finančnimi težavami in ki lahko same ukrepajo samo v zelo omejenem obsegu. Izven euroobmočja so se nekateri soočili s špekulativnim napadom na svoje valute in bili prisiljeni,

da dvignejo obrestne mere, ko bi jih morali znižati. Euro je svoje članice varoval pred valutnimi krizami, vendar so se nekatere izmed njih vseeno soočile s porastom stroškov financiranja javnega dolga. Evropa ima odločilno vlogo pri zbiranju in usmerjanju kapitala – na primer z zavarovanjem javnega dolga, z euroobveznicami ali s povečanimi posojili Evropske investicijske banke za mala in srednja podjetja ter za naložbe v okolje;

3. uporabi uveljavljene mehanizme Evrope – kot sta poročilo o napredku lizbonske strategije ter smernice ekonomskih politik in smernice za zaposlovanje, katerih rok za objavo bo kmalu nastopil – in jasno oznani, kaj je potrebno. Prednostne naloge morajo predstavljati rešitve, ki i) delujejo hitro ter ii) krepijo in modernizirajo evropsko gospodarstvo;
4. za hitre rezultate je treba države članice pozvati, naj usmerijo pomoč na tiste, ki jo najbolj potrebujejo – ter zlasti na mala podjetja in ranljiva gospodinjstva – evropski rešilni pas za najbolj ogrožene.

2. Banke, ki so vzele naš denar, morajo pomagati

- Vlade niso plačale na tisoče milijard evrov davkoplačevalskega denarja zato, ker imajo rade banke, temveč zato, ker ko banke padejo, podjetja ne morajo dobiti posojila, ki ga potrebujejo, ljudje ne morejo dobiti hipotek, posli propadejo, vrednost nepremičnin pade in ljudje ostanejo brez dela.
- Banke so vzele ta denar, sedaj mi zahtevamo rezultate:
 - o ravni posojil gospodinjstvom in podjetjem, zlasti malim in srednjim, je treba hitro obnoviti; posojilne prakse morajo biti pod veliko večjim nadzorom finančnega varuha, ki mora zagotavljati, da se javni denar uporabi za javno dobro in ne za zasebno bogatenje;
 - o znižanja obrestnih mer je treba izvesti hitro in v celoti;
 - o brez ogromnih premij ali zlatih padal;
 - o brez obveznih odpuščaj delavcev.
- Vlade bi morale pojasniti, da so pripravljene sprejeti kakršnekoli dodatke ukrepe, ki so potrebni za zagotovitev, da so delovna mesta, podjetja in domovi zaščiteni.
- Od vlad zahtevamo veliko večjo preglednost nad njihovim upravljanjem z našim denarjem. Jasno in javno morajo povedati, kaj želijo od bank v zvezi s posojilnimi politikami ter strukturami upravljanja in obrestovanja in kakšne ukrepe bodo sprejele za obvladovanje finančnih špekulantov.

3. Sedaj je čas, da rešimo planet

- Recesija je najbolj neposreden svetovni izziv, vendar pa daleč največji izziv prihajajočih let predstavljajo podnebne spremembe. Naše edino upanje, da se izognemo ekološki katastrofi, je hiter prehod na gospodarstvo z nizkimi emisijami in nizko porabo energije – vendar je bila stopnja potrebnih naložb do sedaj zastrašujoča.

- Sedaj tudi vemo, da potrebuje evropsko gospodarstvo ogromno okrepitev naložb, da bi se lahko izognili veliki in trajni recesiji. Pozivamo k evropskemu paketu naložb v okolje – čudežni rešitvi za obe težavi.
- Evropa je vodilna svetovna sila v hitro rastočih sektorjih, kot so ekološka tehnologija, okoljski izdelki ter tehnologija proizvodnje energije iz obnovljivih virov . Evropski socialdemokrati so pripravili akcijski program za oblikovanje **10 milijonov novih delovnih mest do leta 2020 z zeleno rastjo**. Vendar bodo za doseganje teh ciljev in izpolnjevanje obveznosti podnebnih sprememb potrebne velike naložbe. Pozivamo evropske voditelje, da rešijo ta izziv s paketom pametnih okoljskih naložb, ki bodo ponovno pognale Evropo in nas približale izpolnitvi naših podnebnih in energijskih ciljev.

4. Sodelovanje in solidarnost – je bolj kot kadarkoli prej tudi v našem interesu

- Tako kot v Evropi je tudi na svetu najbolj ranljiv tisti, ki prenese glavni sunek finančne krize. Mednarodna organizacija dela je ocenila, da bo v razvitem svetu v naslednjem letu izginilo 150 milijonov delovnih mest kot posledica zaostritve kreditnih pogojev v bogatem svetu. Zelo potreben kapital izteka iz manj razvitih držav, ker finančne institucije iščejo varen pristan za svoj denar.
- Evropa je lahko upravičeno ponosna, da je največji dajalec pomoči na svetu. In vendar nimamo upanja, da bi dosegli razvojne cilje tisočletja, dokler ne bodo temeljna pravila globalnih finančnih in trgovinskih sistemov ponovno vzpostavljena na bolj stabilni in napredni osnovi.
- Poleg tega bodo evropske države zelo težko premagale recesijo, dokler bodo v njej naši trgovinski partnerji. Poleg naše moralne obveznosti do razvojnih ciljev tisočletja potrebujemo močne trge za kupovanje evropskega blaga in storitev – kar pomaga državam v razvoju, pomaga tudi nam.
- Lekcija finančnega zloma je jasna: usklajeno evropsko ukrepanje je uspelo, kjer so nacionalna prizadevanja spodletela. Tudi v realnem gospodarstvu bo usklajeno ukrepanje – tako na evropski kot tudi globalni ravni – veliko močnejše kot pa zgolj nacionalne rešitve. Pridružujemo se pozivu k novemu Bretton Woods-u, ki naj ustvari novo, odgovornejšo, stabilnejšo in bolj pošteno globalno finančno upravljanje.
- Kratkoročno mora načrt G20 za obnovo zagotoviti, da Mednarodni denarni sklad skupaj s centralnimi bankami in vladami razvitega sveta ter gotovinsko bogatimi državnimi premoženjskimi skladi zagotovi dovolj posojil državam v razvoju in hitro rastočim državam, da odbijejo recesijo. In krog trgovinskih pogajanj iz Dohe mora hitro pripeljati do uspešnih in razvoju prijaznih zaključkov.

5. Ekonomisti, nazaj v šolo prosim (pa politiki tudi)

- V letošnjem letu se je svet gospodarstva samo v nekaj tednih obrnil na glavo. Ideje, ki so svetu vladale približno trideset let, ki so postavile meje politično mogočega in ki so vladale politični in ekonomski razpravi, so se izkazale za napačne.
- Z enako nenadnostjo smo ponovno odkrili stare resnice, ki so bile dolgo izgnane iz glavnega političnega dogajanja. Brez močne pravne ureditve in javnega nadzora so trgi

- zlasti finančni – po naravi nestabilni. Vlada mora biti končni porok tako trdnosti finančnega sektorja kot tudi ravni gospodarske dejavnosti.
- Upravljanje povpraševanja je ponovno ključna odgovornost vlade. In sedaj, ko so denarni instrumenti v slabem stanju, je najmočnejši protirecesijski instrument fiskalna politika.
- Prav tako smo na lastni koži izkusili nevarnosti vratolomne rasti finančnega sektorja, ki jo je spodbudilo neusmiljeno finančno inoviranje v iskanju vedno bolj kompleksnih tržno utemeljenih rešitev za obvladovanje tveganj – kot je na primer nihanje menjalnega tečaja – ki so bile nekoč naloga vlade.
- Vsak velik neuspeh vladajočega gospodarskega modela vodi v pomembne spremembe na področju poučevanja ekonomije in vodenja:
 - o velika gospodarska kriza v tridesetih letih prejšnjega stoletja je vodila v tri desetletja Keynesianskega „kapitalizma blaginje“;
 - o stagflacija v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je pripeljala do monetaristične protirevolucije, ki nas je vodila do sedaj.
- Sedaj mora neuspeh čaščenja trga in pohlepa, ki je zadnjih trideset let predstavljal dobro filozofijo, pripeljati tako ekonomiste kot tudi politike do temeljite samoocene. Ekonomisti morajo ponovno odkriti širšo perspektivo, kako lahko njihova stroka prispeva k oblikovanju boljše družbe. In politiki se morajo naučiti preudarno in dobro premisliti, preden svoje odgovornosti predajo čarovniji trga.

Manchester, 12. november 2008